

โส ปทสา คมนกาลโต ปฏจาย เหว สยเน สยิตุํ น ภตํ ภุชิตุํ อิจฺฉติ, อตฺตโน สรีรวลภขเมว ขาหติ ฯ

(อ. เด็ก) นั้น ย่อมไม่ปรารถนา เพื่ออันนอน บนที่เป็นที่นอนนั้นเทียว, ย่อมไม่ปรารถนา เพื่ออันบริโภค ซึ่งภักดิ์, ย่อมเคี้ยว กิน ซึ่งคุณแห่งสรีระ ของตนนั้นเทียว จำเดิม แต่กาลเป็นทีไป ด้วยแท้ ๆ

“พาลตาย อชานนุโต กรอติติ นํ ไปลีสฺส ฯ”

(อ. มารดาและบิดา ท.) เลี้ยงแล้ว (ซึ่งเด็ก) นั้น (ตัวยั้งคิด) ว่า “(อ. เด็ก) ใ้รู้อยู่ ย่อมกระทำ เพราะความที่แห่งตนเป็นเด็กอ่อน” ดังนี้ ๓

มหลลกลาเลปี วตถํ นิวาเสตํ น อิจจติ, นโคโค วิจจติ, ภูมियํ สยติ, อตตโน สรีรวลลขเมว ขาหติ ฯ

(อ. เด็ก นั้น) ย่อมไม่ปรารถนา เพื่ออันหนึ่ง ซึ่งผ้า แม่ในกาลแห่งตนถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่, เป็นคนเปลี่ยว (เป็น) ย่อมเที่ยวไป, ย่อมนอน บนแผ่นดิน, ย่อมเคี้ยวกิน ซึ่งคอกแห่งสัตว์ระ ของตนนั้นเที่ยว ฯ

อดุลย์ มาตาปิตโร “นาย กุลชรสุส อนุจฉวิโก; อาชีวกาน์ เอส อนุจฉวิโกติ เตสฺ สนฺติกั เนตฺวา “อิมํ พารกํ
ปพฺพาเซถาติ อทฺสํ ฯ”

ครั้งนั้น อ. มารดาและบิดา ท. (ของเด็ก) นั้น (ปรึกษากันแล้ว) ว่า “(อ. เด็ก) นี้ เป็นผู้สมควร แก่เรือนแห่งตระกูล (ย่อมเป็น) หามิได้, (อ. เด็ก) นั้น เป็นผู้สมควร แก่อาชีวก ท. (ย่อมเป็น)” ดังนี้ นำไปแล้ว สู่สำนัก (ของอาชีวก ท.) เหล่านั้น ได้ให้แล้ว (ด้วยคำ) ว่า “(อ. ท่าน ท.) ยังเด็ก นี้ จงให้บวช” ดังนี้ ฯ

อด น้ เต ปพพาเชลล์, ปพพาเชตวา จ ปน คลปปมาเถ อวาญจ เปตวา ทวีนน อัสกฏาน อุปริ ปทราณิ
ทตวา เตล อุปริ นิสีทิตวา ตาลฎจิชณเพน เกเส ลญจิสฺ ๙

ครั้งนั้น (อ. อาชีวก ท.) เหล่านั้น (ยังเด็ก) นั้น ให้บวชแล้ว ฯ

ก็เล (อ. อาชีวก ท. เหล่านั้น) ครั้น (ยังเด็ก นั้น) ให้ขาวแล้ว ตั้งไว้แล้ว ในหลุม อันมีคอปั้นประมาณ ให้แล้ว ซึ่งไม่เรียบ
ท. ในเมืองบน แห่งจะอยแห่งบ่า ท. สอง นิ่งแล้ว ในเมืองบน (แห่งไม่เรียบ ท.) เหล่านั้น ถอนแล้ว ซึ่งผม ท. ด้วยท่อน
แห่งแปรงแห่งตาล ฯ

อด เน ตสส มาตาปิตโร สวาตนาย นิมนเตตวา ปกกมัสสุ ฯ

ครั้งนั้น อ. มารดาและบิดา ท. (ของอาชีวก) นั้น เชื่อเชิญแล้ว (ซึ่งอาชีวก ท.) เหล่านั้น เพื่อกัดตบรีกค้อนจะมีในวันพรุ่งนี้
หลีกไปแล้ว ๕

ปุ่นทิวเส อาชีวกา “เอหิ คามัง ปวิสิสฺสามาติ ตัง วทิสฺสุ ฯ”

ในวันรุ่งขึ้น อ. อาชีวก ท. กล่าวแล้ว (กะอาชีวก) นั้น ว่า “(อ. ท่าน) จงมา, (อ. เรา ท.) จักเข้าไป สู่บ้าน” ดังนี้ ฯ

โส “คจฉถ ตุมเห, อหํ อิเชว ภวิสสามิติ น อิจฉิ ฯ

(อ. อาชีวก) นั่น (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. ท่าน พ. ขอบใจไป, อ. เรา จักมี (ในที่) นั้นน่ะเทียว” ดังนี้ ไม่ปรารถนาแล้ว ฯ

อถ น ปุณปุณ วตวา อนิจจมาน โอหาย อคมสฺ ๑

ครั้งนั้น (อ. อาชีวก ท. เหล่านั้น) ละแล้ว (ซึ่งอาชีวก) นั้น ผู้กล่าว บ่อย ๆ แล้วจึงไม่ปรารภนาอยู่ ได้ไปแล้ว ๑

โสปี เตส คตมาว ฅตวา วจจุฎฐิยา ทวาร วิริตวา โอริยุห อุโภทิ หตฺเถทิ อาโลปการกํ คุณฺ ฆาหติ ๑

(อ. อาชีวก) แม่นั้น รู้แล้ว ซึ่งความที่ (แห่งอาชีวก ท.) เหล่านั้น เป็นผู้ไปแล้ว เปิดแล้ว ซึ่งประตู่ แห่งวจจุฎฐิ ลงแล้ว ย่อม เคี้ยวกิน ซึ่งคุณ อันกระทำให้เป็นคำ ด้วยมือ ท. ทั้งสอง ๑

อาชีวกา ตสฺส อนโตคามโต อาหารํ ปหิณฺสีสุ ๑

อ. อาชีวก ท. ส่งไปแล้ว ซึ่งอาหาร จากภายในแห่งบ้าน (แก่อาชีวก) นั้น ๑

ตมฺปิ น อิจฺจติ, ปุณปุณํ วุจฺจมาโนปิ “น เม อิมินา อตุโธ, ลหฺโธ เม อาหาโรติ ๑

(อ. อาชีวก นั้น) ย่อมไม่ปรารภนา (ซึ่งอาหาร) แม่นั้น แม้ผู้ (อันอาชีวก ท. เหล่านั้น) กล่าวอยู่ บ่อย ๆ (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. ความต้องการ (ด้วยอาหาร) นี้ (มีอยู่) แก่เรา หามิได้, อ. อาหาร อันเรา ได้แล้ว” ดังนี้ ๑

(P147) “กหํ ลหฺโธติ ๑

(อ. อาชีวก ท. เหล่านั้น ถามแล้ว) ว่า “(อ. อาหาร อันท่าน) ได้แล้ว (ณ ที่) ไหน” ดังนี้ ๑

“อิเชว ลหฺโธติ ๑

(อ. อาชีวก นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. อาหาร อันเรา) ได้แล้ว (ในที่) นี่นั่นเทียว” ดังนี้ ๑

เอวํ พุติเย ตติเย จตฺตเถ ทิวเสปิ เตหิ พหุํปิ วุจฺจมาโน “อหํ อิเชว ภวิสสามิตี คามํ คนฺตุํ น อิจฺจติ ๑

(อ. อาชีวก นั้น) ผู้ (อันอาชีวก ท.) เหล่านั้น กล่าวอยู่ (ซึ่งคำ) แม้มาก แม้ในวัน ที่สอง ที่สาม ที่สี่ อย่างนี้ (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. เรา จักมี (ในที่) นี่นั่นเทียว” ดังนี้ ย่อมไม่ปรารภนา เพื่ออันไป สู่บ้าน ๑

อาชีวกา “อยํ ทิวเส ทิวเส เวน คามํ ปวิสิตุํ, น อมฺเหติ ปหิตํ อาหารํ อาหริตุํ อิจฺจติ, ‘อิเชว เม ลหฺโธติ วหติ; กิณฺหุ ไซ โกโรติ, ปริคฺคณฺหิสสาม นนฺติ คามํ ปวิสฺนฺตา เอกํ เทว ชเน ตสฺสปี ปริคฺคณฺหนตฺถํ โอหาย คมฺีสุ ๑

อ. อาชีวก ท. (ปรึกษากันแล้ว) ว่า “(อ. อาชีวก) นี้ ย่อมไม่ปรารภนานั้นเทียว เพื่ออันเข้าไป สู่บ้าน ในวัน ในวัน, ย่อมไม่ ปรารภนา เพื่ออันกลืนกิน ซึ่งอาหาร อันอันเรา ท. ส่งไปแล้ว, ย่อมกล่าว ว่า ‘(อ. อาหาร) อันเรา ได้แล้ว (ในที่) นี่นั่น เทียว’ ดังนี้, (อ. อาชีวก นั้น) ย่อมกระทำ ซึ่งอะไร หนอแล, (อ. เรา ท.) จักกำหนดจับ (ซึ่งอาชีวก) นั้น” ดังนี้ เมื่อเข้าไป สู่บ้าน ละแล้ว (ซึ่งชน) คนหนึ่ง ซึ่งชน ท. สอง เพื่ออันกำหนดจับ (ซึ่งอาชีวก) แม่นั้น ไปแล้ว ๑

เต ปจฺจโต คจฺจนฺตา วิย พุตฺวา นิสฺยีสฺสุ ๑

(อ. อาชีวก ท.) เหล่านั้น เป็นราวกะว่าไปอยู่ ข้างหลัง เป็น แอบแล้ว ๑

โสปี เตสํ คตทวํ ฅตวาทา ปุริมณเยเนว วจจกฏี โอรุยห คณํ ขาทติ ๑

(อ. อาชีวก) แม่นั้น รู้แล้ว ซึ่งความที่ (แห่งอาชีวก ท.) เหล่านั้น เป็นผู้ไปแล้ว ลงแล้ว ฐวจจกฏี ย่อมเคี้ยวกิน ซึ่งคุณ โดยนัยอันมีในก่อนนั้นเทียว ๑

อิตเร ตสส กิริยํ ทิสวาทาชีวกานํ อาโรจยิสฺส ๑

(อ. อาชีวก ท.) เหล่านอกนี้ เห็นแล้ว ซึ่งการกระทำ (แห่งอาชีวก) นั้น บอกแล้ว แก่อาชีวก ท. ๑

ตํ สุตวาทาชีวกา “อโห ภาริยํ กมมํ; สเจ สมณสฺส โคตมสฺส สวากา ชานเยยฺย, ‘อาชีวกา คณํ ขาทมานา วิจรณตฺติ อมทาํ อกิตฺติ ปกาเสยฺย; นายํ อมทาํ อนุจณวิโกติ ตํ อตฺตโน สนฺติกา นีหริสฺส ๑

อ. อาชีวก ท. ฟังแล้ว (ซึ่งคำ) นั้น (กล่าวแล้ว) ว่า “โอ อ. กรรม เป็นกรรมหนัก (ย่อมเป็น), ถ้าว่า อ. สวาก ท. ของพระ สมณะ ผู้โคตม ฟังรู้ไซ้, (อ. สวาก ท. เหล่านั้น) ฟังประกาศ (ซึ่งโทษ) มิใช่เกียรติ ของเรา ท. ว่า ‘อ. อาชีวก ท. เคี้ยว กินอยู่ ซึ่งคุณ ย่อมเทียวไป’ ดังนี้, (อ. อาชีวก) นี้ เป็นผู้สมควร แก่เรา ท. (ย่อมเป็น) หามิได้” ดังนี้ นำออกแล้ว (ซึ่ง อาชีวก) นั้น จากสำนัก ของตน ๑

โส เตหิ นีหริโต ๑

(อ. อาชีวก) นั้น (อันอาชีวก ท.) เหล่านั้น นำออกแล้ว ๑

มหาชนสฺส อุจจารกรณฺฐาเน ปตฺถโต เอโก ปิฎฺฐิปาสาณํ อตฺถิ ๑

อ. แผ่นหินมีหลัง ก้อนหนึ่ง อัน (อันบุคคล) ลาดแล้ว ในที่เป็นที่กระทำซึ่งอุจจาระ แห่งมหาชน มีอยู่ ๑

ตสฺมี มหนฺตํ โสณฺหิ ๑

อ. แอ่งน้ำ อันใหญ่ (มีอยู่) (บนแผ่นหินมีหลัง) นั้น ๑

ปิฎฺฐิปาสาณํ นิสฺสาย มหาชนสฺส อุจจารกรณฺฐาณํ โหติ ๑

อ. ที่เป็นที่อาศัยซึ่งแผ่นหินมีหลัง แล้วจึงกระทำซึ่งอุจจาระ แห่งมหาชน มีอยู่ ๑

โส ตตฺถ คนฺตวาทา รตฺติ คณํ ขาทิตวาทา มหาชนสฺส สรีรวลณฺชนตฺถาย อาคมนกาเล เอเกน หตฺถเณ ปาสาณสฺส เอกํ ปสฺสํ โอรุพฺภา เอกํ ปาทํ อุกฺขิปิตวาทา ชนฺนุเก จเปตวาทา อุทฺธวาทาภิมุโข มุขํ วิวริตวาทา ติฎฺฐติ ๑

(อ. อาชีวกชื่อว่าชมพูกะ) นั้น ไปแล้ว (ในที่) นั้น เคี้ยวกินแล้ว ซึ่งคุณ ในเวลากลางคืน เหนียวลงแล้ว ซึ่งข้าง ข้างหนึ่ง แห่งแผ่นหิน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ยกขึ้นแล้ว ซึ่งเท้า ข้างหนึ่ง วางไว้แล้ว บนเขา เป็นผู้มีหน้าเฉพาะต่อลมในเบื้องบน (เป็น) ย่อมยืนอ้า ซึ่งปาก ในกาลเป็นที่มา เพื่อประโยชน์แก่วลัญชะไนสรีระ แห่งมหาชน ๑

มหาชนโน ตํ ทิสวาทา อุปสํกมิตวาทา วนฺทิตวาทา “ภนฺเต กสฺมา อโยโย มุขํ วิวริตวาทา จิตฺติ ปุจฺจติ ๑

อ. มหาชน เห็นแล้ว (ซึ่งอาชีวกชื่อว่าชมพูกะ) นั้น เข้าไปหาแล้ว ไหว้แล้ว ย่อมถาม ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ. พระผู้เป็น เจ้า ยืนอ้าอยู่แล้ว ซึ่งปาก เพราะเหตุไร” ดังนี้ ๑

“อหํ วาตภฺกโช, อญฺโณ เม อาหาโร นตฺถิติ ๑

(อ. อาชีวกชื่อว่าชัมพูกะ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “อ. เรา เป็นผู้มึลมนเป็นภิกขา (ย่อมเป็น), อ. อาหาร อื่น ของเรา ย่อมไม่มี”
ดังนี้ ๑

“อถ กสฺมา เอกํ ปาหํ อุกฺขิปปิตฺวา ชนฺนํ กตฺวา จิตฺตํ ภาเนตฺติ ๑

(อ. มหาชน ทามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ท่าน) เป็นผู้ยกขึ้นแล้ว ซึ่งเท้า ข้าง
หนึ่ง กระทำแล้ว บนเข่า ยืนอยู่แล้ว ย่อมเป็น เพราะเหตุไร” ดังนี้ ๑

“อหํ อุกฺคตฺตโป โสมรโป, มยา ทฺวํ ปาเทหิ อุกฺกนฺตา ปจฺวี (P148) กมฺปติ; ตสฺมา เอกํ ปาหํ อุกฺขิปปิตฺวา
ชนฺนํ กตฺวา จิตฺตํ, อหฺมํ จิตฺตํ วิตฺตนาเมหิ น นิสฺสํ น นิสฺสํ ๑

(อ. อาชีวกชื่อว่าชัมพูกะ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “อ. เรา เป็น ผู้มีตบะอันไปแล้วในเบื้องบน เป็นผู้มึลมนอันกล้า (ย่อมเป็น),
อ. แผ่นดิน อันอันเราเหยียบแล้ว ด้วยเท้า ท. สอง ย่อมหวั่นไหว เพราะเหตุนั้น (อ. เรา) เป็นผู้ยกขึ้นแล้ว ซึ่งเท้า ข้างหนึ่ง
กระทำแล้ว บนเข่า ยืนอยู่แล้ว ย่อมเป็น, ก็ อ. เรา ผู้ยืนอยู่แล้วเทียว (ยังกาล) ย่อมให้น้อมลวงไปวิเศษ, (อ. เรา) ย่อม
ไม่หนึ่ง, (อ. เรา) ย่อมไม่นอน” ดังนี้ ๑

มนุสฺสา นาม เยภฺยเยน วจฺนตฺตเมว สทฺทหนฺติ; ตสฺมา “อโห อจฺฉริยํ, เอรูปาปิ นาม ตปสฺสีโน โหตฺติ, น
โน เอรูโป ทิฏฺฐปฺพุโพติ เยภฺยเยน อํคมคฺคชาลีโน สงฺขิตฺวา มาเส มาเส มหนฺตํ สกฺกาโร อภิหรนฺติ ๑

ชื่อ อ. มนุษย์ ท. ย่อมเชื่อ (ซึ่งเหตุ) ลักวาคำ โดยมากนั้นเทียว เพราะเหตุนั้น (อ. ชน ท.) ผู้อยู่ในแคว้นแคว้นชื่อว่าอังคะ
และแคว้นชื่อว่ามครโดยปกติ โดยมาก แตกตื่นแล้ว ว่า “โอ (อ. เหตุ) อันน่าอัศจรรย์ (ย่อมมี), (อ. ชน ท.) ผู้มีตบะ ชื่อ แม่
ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป ย่อมมี, (อ. บุคคล) ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป เป็นผู้อันเรา ท. เห็นแล้วในก่อน (ย่อมเป็น) หามิได้” ดังนี้ ย่อม
นำไปเฉพาะ ซึ่งสักการะ อันใหญ่ ในเดือน ในเดือน ๑

โส “อหํ วาตเมว ภฺกขามิ, น อญฺญํ อาहारํ อหฺมํ, อญฺญํ ทิ เม ขาพฺนตฺสส, ตโป นสฺสตฺติ เตหิ อภิตํ น
ภิกฺขุ อิจฺฉติ ๑

(อ. อาชีวกชื่อว่าชัมพูกะ) นั้น (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. เรา ย่อมกิน ซึ่งลมนั้นเทียว, อ. เรา ย่อมไม่กลืนกิน (ซึ่งอาหาร) อื่น
เพราะว่า เมื่อเรา เคี้ยวกินอยู่ (ซึ่งอาหาร) อื่น, อ. ตบะ ย่อมฉิบหาย” ดังนี้ ย่อมไม่ปรารภนา (ซึ่งวัตถุ) อะไร ๆ อัน (อัน
ชน ท.) เหล่านั้น นำไปเฉพาะแล้ว ๑

มนุสฺสา “มา โน ภาเนตฺวา นาสถ, ตุมฺหาทิสฺเสน โสมรเปเน ปรีโกโค กโต อมฺหากํ ทิสมรตฺตํ ทิตาย สฺวาย
สวตฺตตฺติ ปุณฺณํ ยาจนฺติ ๑

อ. มนุษย์ ท. ย่อมอ้อนวอน บ่อย ๆ ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) ขอจงอย่ายังเรา ท. ให้ฉิบหาย, อ. การบริโภค อัน
(อันบุคคล) ผู้มีตบะอันกล้า ผู้เช่นกับด้วยท่าน กระทำแล้ว ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เรา
ท. สิ้นราตรีนาน” ดังนี้ ๑

“ตสฺส เม อญโณ อาหาโร น รุจฺจตีติ มหาชนสฺส ปน ยาจนาย ปิฬีโต เตหิ อาภตานิ สปิผาณิตาหิ
 กุสฺสคฺเคน ชิวฺหคฺเค จเปตฺวา “คจฺจน, อลฺ โว เอตฺตํ หิตาย สุขายาติ อฺยุโยเชสิ ๑

แต่ว่า (อ. อาชีวกชื่อว่าชมพุกะ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “อ. อาหาร อื่น อันเรา นั้น ย่อมไม่ชอบใจ” ดังนี้ ผู้อันมหาชนบีบคั้น
 แล้ว ด้วยการอ้อนวอน วางไว้แล้ว (ซึ่งวัตถุ ท.) มีเนยใสและน้ำอ้อยเป็นต้น อัน (อันชน ท.) เหล่านั้น นำมาแล้ว บนปลาย
 แห่งลิ้น ด้วยปลายแห่งหูกาคา ส่งไปแล้ว (ด้วยคำ) ว่า “(อ. ท่าน ท.) จงไป, (อ. กุศล) อันมีประมาณเท่านี้ เป็นของ
 เพียงพอ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ท่าน ท. (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

เอวํ โส ปญฺจปณฺณาส วสุตฺตานิ นคฺโค คูถํ ขาหฺนโต เกสํ ลฺลฺยจฺนโต ภูมียํ สยมาโน วิตฺตินาเมสิ ๑

(อ. อาชีวกชื่อว่าชมพุกะ) นั้น เป็นคนเปลือย (เป็น) เคี้ยวกินอยู่ ซึ่งคูถ ถอนอยู่ ซึ่งผม ท. นอนอยู่ บนแผ่นดิน (ยังกาล)
 ให้น้อมลงไปในพิเศษแล้ว ลั่นปี ท. ทำสัพพัญญู ด้วยประการฉะนี้ ๑